

NVE

Postboks 5091, Majorstuen,
0301 OSLO

e-post uttalelse@nve.no (Sendt kun på e-post)
Høringsuttalelse, saksnummer 202007755

Bærum kommune
post@baerum.kommune.no

Skui dato: 01.12.2021

Høring av søknad om nedlegging av Bjørumdammen i Isielva - Bærum kommune i Viken

Det refereres høringsvarsel fra NVA ang. søknad fra Statens Vegvesen datert 15.9.2021, om tillatelse til nedlegging av Bjørumdammen i Isielva i Bærum, dvs renske opp dammen og rive demningen.

Skui Vel vil gi følgende uttalelse hvor vi etter vurdering er imot at Bjørumdemningen rives og fløtningsdammen fjernes.

Vi mener at demningen og dammen tvert imot bør restaureres og tas vare på, dette både med hensyn til kulturhistorie, natur, fiskeforvaltning, flømsikring og friluftsliv. Dette utdypes nærmere nedenfor.

Kulturhistorie

Demningen er et betydelig og tydelig kulturminne i Vestre Bærum som forteller historien om tømmerfløting og sagbruksvirksomhet som var en vesentlig næring i Vestre Bærum, hvor Isielva går fra Hole gjorde det mulig å fløte tømmer fra Krogskogen, Kjaglia og Isidalen.

(Ref: *Appendiks Foto «Tømmerfløting i Isielva» Foto Bærum bibliotek*)

Bjørumdammen representerer flere hundre år med skogsdrift, fløting og bosetting på husmannsplassene i Kjaglidalen, drift av Bjørumsaga og de økonomiske inntektene som skogsdriften hadde for grunneierne, brukseierne og Skuisamfunnet.

Hele denne kulturhistorien går i glemmeboken øm demningen forsvinner. Bjørumdammen har en stor kulturhistorisk verdi.

Demningen og Bjørum sag ble byget i 1853. Hensikten med demningen var å danne en fløtningsdam hvor tømmeret kunne ligge til det ble trukket opp til sagbenken for å sages i våt tilstand.

Fløting var avhengig av tilstrekkelig vann og Bjørum dammen er en av flere dammer som må sees i sammenheng da de dannet et fløtningsystemet i Isivassdraget. Niskinddemningen (Holmevann) og demningen i Auretjern lenger nord er del av dette systemet. Disse demningene står fortsatt. Vannet ble samlet opp og sluppet når det trengtes for fløting. Isielvas vannføring er vanligvis liten så dammene var avgjørende for å få nok vann i elva når det trengtes.

Bjørumdemningen er bygd av hugget stein. Tilhugget stein ga en tettere dam og fronten av dammen gir et flott inntrykk av et imponerende steinhåndverk fra den tiden. Demningen er forsterket på innsiden med støpt kalk/semest samt i overløpsflater. Demningen har en damkrone delt i 6 deler som det kan legges plank imellom. Dammen kan derved gjøres høyere med større areal om det var ønskelig.

Saga ble antagelig først drevet av en dampmaskin for tilslutt med elmotordrift. Så vidt vi vet hadde demningen en bunnluke som man kunne skru opp eller lukke.

I forkant kunne man lukke med plank. Denne skruluka var defekt og ute av drift i siste driftsårene på 1960 til tidlig på 1970. I tillegg hadde demningen en ekstra tømmeuke til ca. 1/2 bunnivå i dammen.

Natur

Grensen til " Djupdalen og Kjaglidalen naturreservat" i syd går ved Bjørumdemningen. Bjørumdammen ligger i reservatet og har en viktig funksjon for insektlivet i naturreservatet.

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som utgjør en spesiell geologisk forkastning med bergarten rombeporfyr, og som inneholder truet, sjelden og sårbar natur .[Ref. Vernebestemmelsene]. De sørlige deler av dalen huser et usedvanlig stort mangfold av vegetasjonstyper, plantearter og plantesamfunn. I tillegg finnes en rekke sjeldne og plantegeografisk interessante arter.

Det siteres fra naturreservatets verneformål:

*«Området har også særskilt betydning for biologisk mangfold. Verneområdets lange utstrekning fra lavereliggende og rike naturtyper som rik barskog, sumpskog og edellauvskog og til høyereliggende og mer fattige barskogsområder, gir området en spesielt stor og egenartet variasjon. **Naturreservatet ansees som velegnet for å øke sin verneverdi gjennom fri utvikling. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og videreutvikle dem.»***

For insektlivet har dammens vannspeil en viktig funksjon som må ivaretas.

Å rive demningne og derved fjerne vannspeilet er ikke å ivareta verneverdien i urørt stand.

Fiskeforvaltning,

Bjørumdemningen og Nypefossen har begge effektivt sperret nordre del av Isielva og Rustanelva for fiskesykdommer og spredning av disse. Rustanelva og Isielva nord for demningen har derfor blitt brukt til utsetting for kultivering av anadrom fisk, laks og sjøørret. Det er nå usikkert hvordan det går med Rustanelva som utsettingsområde pga E16 byggingen. Isielva ovenfor Bjørumdemningen vil være et sikrere utsettingsområde forutsatt at demningen ikke rives. Her har yngel og smolt kunnet utvikle seg i fred for sykdommer og eller bli mat for større fisk, inntil den blir så stor at den slipper seg ned i vassdraget nedstrøms Bjørumdemningen eller Nypefossen i Rustanelva,

Det er fortsatt usikkert om en har kontroll på smittsomme sykdommer som «gyro», og vet ikke hva fremtiden bringer, f.eks. er det observert sopp på fisk som en ikke vet hvordan spres.

Det anføres at ved å rive demningen kan fisken få mulighet til å gå lenger opp i Isielva. Men dette kan løses ved en fisketrapp som da gir den fordel at passasjen kan stenges ved behov. Løsning med fisketrapp er det f.eks. i Franzefoss demningen på Hamang, hvor en også har telleapparat som gir god oversikt over vandring og bestand. En tilsvarende opplegg i Bjørumdemningen ville være en god løsning. (Ingen har vel tenkt å rive Franzefossdemningen, for at fisken skal slippe å gå fisketrappen - -)

Flomsikring og oppsamling av trevirke

Isielva er en «vestlandselv» som går fort opp og ned ved varierende nedbør. Vassdraget har lite store vann som kan fordrøye nedbør. At det er demninger ved de større vann, Holmevann og Auretjern, som sammen med Bjørumdemningen kan fordrøye vannet før det når den nedre flat delen hvor Isielva attpåtil er rettet ut, medfører en flomdepennende effekt og muligheter for regulering for å redusere flomfare.

Bjørum dammen og demningen har fortsatt en viktig funksjon som fangdam for å ta unna trevirke som Isielven drar med seg gjennom Kjaglidalen. Dette sees på foto da dammen og damkronen samler kontinuerlig mye brukne trestammer og kvist.

Dammen fungerer også som en fangdam for å samle opp humus og partikulært materiale inkl. rekved som kan føre til tilstopning andre steder i elveløpet nedstrøms. Slik oppstuvning medfører uønsket økt erosjon av elvekantene på slike steder. Det kan også medvirke til flom på elvesletta og medfølgende skader på eiendommer og infrastruktur.

Fjernes demningen blir det mere av slike tilfeller.

Dersom stokker og rekved ikke samles opp før det dras med videre nedover vil det kunne pakke seg ved en av broene over Isielva lenger nede, hvor elven er rettet ut og vannet får større fart. Oppstuvning ved en av de gamle broene medfører stor fare for at brua da går, Det kan også dannes seg tømmervaser forskjellige steder i elveløpet som fører til oppstuvning og risiko for flom og skader lenger nede i vassdraget. Dette har Bjørumdammen og demningen bidratt til å forhindre.

Å ha oppsamling ett sted, ved Bjørum demningen, før det kommer ned i den flatere delen er mere rasjonelt og arbeidsbesparende. Demningen fungerer som et forebyggende tiltak

At elven har store krefter er vist flere ganger senest nå ved E16 byggingen. 3. oktober 2021 ble Skanskas utlagte kulvertsystem ødelagt bare av en 5 års flom – en slik flom kommer relativt ofte og brått da vassdraget, som nevnt, har lite fordrøyning av vannet og vannføringen går fort opp og fort ned. Å fjerne demninger i et slikt vassdraget medfører at en har enda mindre kontroll over vannføringen.

Dersom demningen fjernes, vil det øke risikoen for skadeflom.

Det refereres til e-post til NVE fra Bærum Elveforum (dato 24.11.2021)

Friluftsliv.

En restaurert demning gir økte muligheter for friluftslivet. Det har vært savnet en mulighet til en forbindelse over Isielva på dette stedet, noe som kan gi forbindelse til sti langs Fiskesleåsen med mulighet rundturer nordover Kjaglidalen eller østover mot Engebråten og Isi. En enkel turvei/bru på toppen av damkronen vil være tilstrekkelig for dette.

I tillegg kan en tenke seg at selve dammen kunne brukes til bading.

Dette kombinert med opplysningsskilt om Bjørumdammens og demningens historie og avgjørende betydning for tømmerfløting og sagbruksvirksomhet i Vestre Bærum vil bidra til å gi kunnskap og skape interesse for bygdas historie noe som gir både identitet og stedstilhørighet og trivsel fo innbyggerne.

Statens vegvesen (SVV) er eier av demningen. Men de sier at de ikke har dammer i sin portefølje. Det er uklart hvorfor de har kjøpt demningen. Antar at de kjøpte området for å bygge E16 og demningen fulgte med? Men det er ikke god nok grunn til å rive den fordi at SVV ikke vil ta vare på den.

Vår mening og konklusjon er at Statens vegvesen kan sette demningen og dammen i stand, sørge for oppgang av anadrom fisk via en fisketrapp, lage en gangpassasje over demningen og legge til rette for god informasjon om Kjaglisamfunnet, skogsdrift og tømmerfløting. Bjørumdammen kan bli et flott friluftsområde.

Vi håper at NVE og også Bærum kommune ser positivt på verdien av å ivareta dammen og demningen og mulighet for også å redusere risiko for skadeflom nedstrøms.

Skui Vel støtter uttalelser fra Bærum Elveforum .

Med vennlig hilsen

Skui vel

Sign

Morten Heldal Haugerud

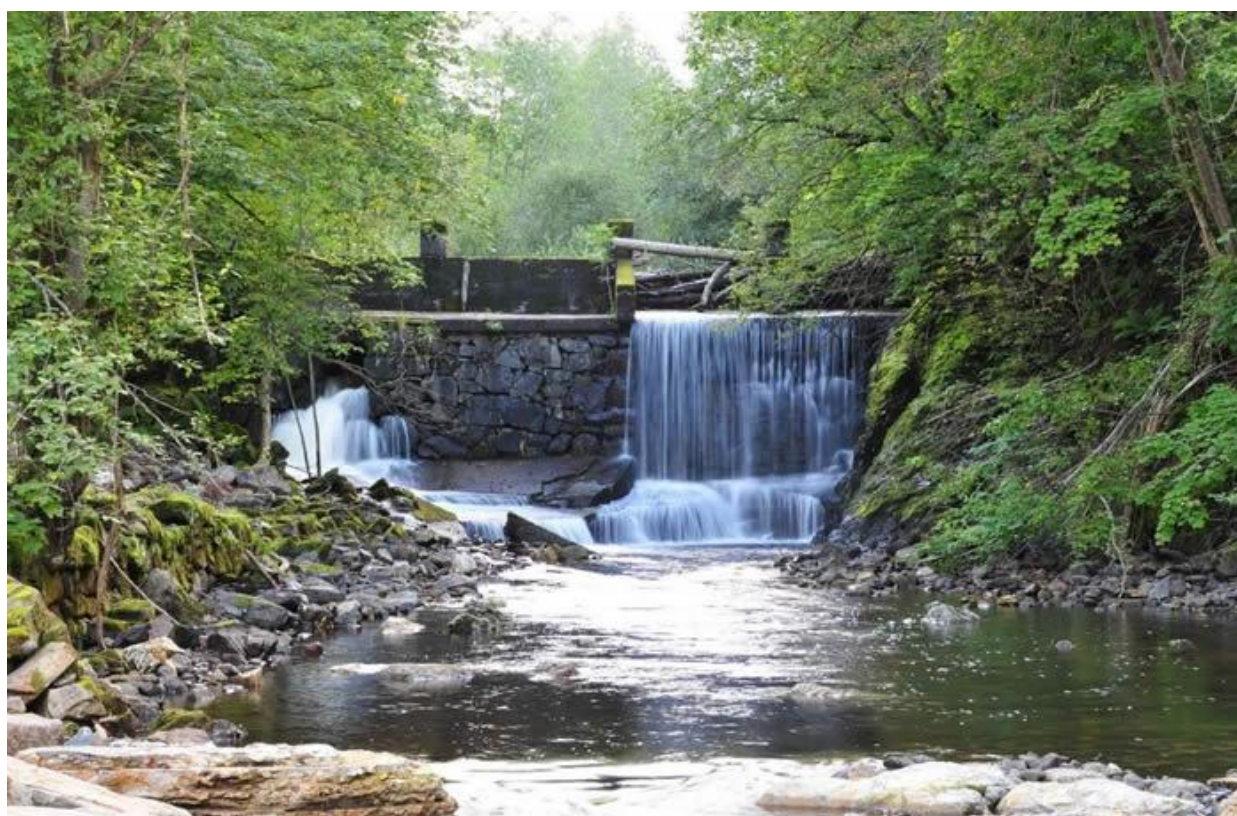
leder

c/c Statsforvalteren i Oslo og Viken
Bærum Elveforum
Bærum Natur- og Friluftsråd
Naturvernforbundet i Bærum
Berger og Rykkinn Vel
Asker og Bærum Historielag
Bærum Velforbund

Appendiks Foto.

Tømmerfløting i Isielva Foto Bærum bibliotek lokalsamlingene

[https://lokalhistoriewiki.no/images/Demningen til Bj%C3%B8rum Sag i Kjaglia.JPG](https://lokalhistoriewiki.no/images/Demningen_til_Bj%C3%B8rum_Sag_i_Kjaglia.JPG)

Foto Pål Giørtz,